

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ

ΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΤΗΣ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πραγματοποίηση:
Οί διδάσκαλοι τῶν Προτύπων Σχολείων

Κατεύθυνση καὶ Ἐποπτεία:
Κων. Ἰ. Κίτσοσ
Διευθυντῆς τῆς Παιδαγ. Ἀκαδημίας

Ζωσιμαία Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Ἰωαννίνων

1978

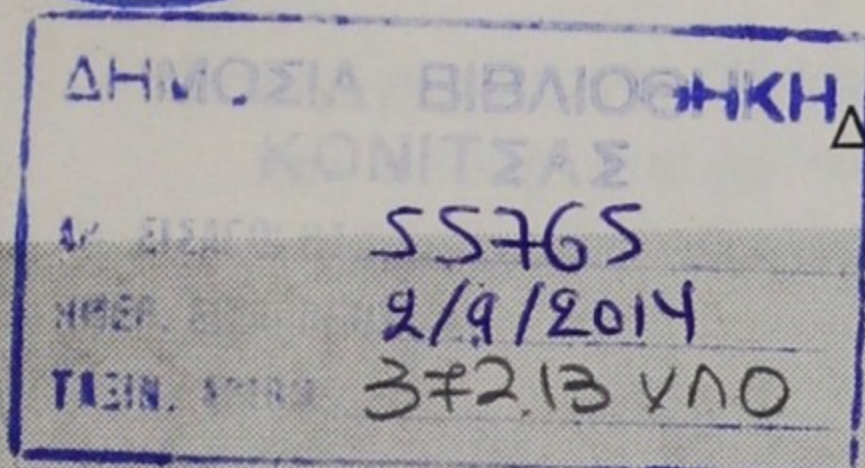

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

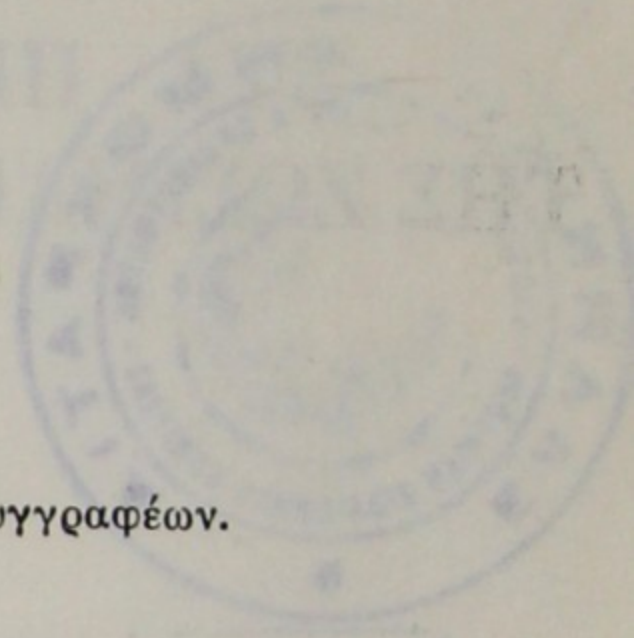

Πραγματοποίηση:
Οί διδάσκαλοι τῶν Προτύπων Σχολείων

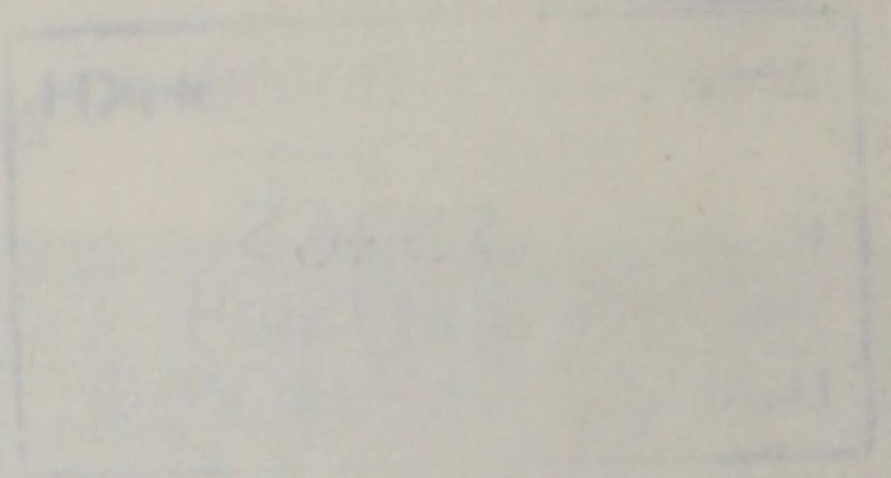
Κατεύθυνση καὶ Ἐποπτεία:
Κων. Ἰ. Κίτσος
Διευθυντὴς τῆς Παιδαγ. Ἀκαδημίας

Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ἀκαδημία Ἰωαννίνων

Κάθε αντίτυπο φέρει την υπογραφή ενός εκπροσώπου τῶν συγγραφέων.

Ἀφιερώνεται

*Στούς μεγάλους Ἡπειρώτες Διδασκάλους τοῦ Γένους
καὶ στοὺς ἀποφοίτους τοῦ Διδασκαλείου καὶ τῆς
Ζωσιμαίας Παιδαγ. Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων.*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ βιβλίον αὐτὸ περιλαμβάνει κείμενα, σιὰ ὁποῖα περιγράφονται ὑποδειγματικὲς διδασκαλίαι γιὰ ὅλα τὰ μαθήματα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ ἄλλαι πρακτικὲς διαδικασίαι μαθήσεως καὶ σχολικῆς ζωῆς. Ὅλα αὐτὰ πραγματοποιήθηκαν κατὰ τὰ πέντε τελευταῖα χρόνια σιὰ Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα τῆς Ζωσιμαίας Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων ἀπὸ ἐκλεκτοὺς Διδασκάλους.

Ἡ σχολικὴ πράξις, πὺν παρουσιάζεται ἐδῶ, ἀποτελεῖ ἐφαρμογὴ τῆς εἰδικῆς μεθοδολογίας τῶν μαθημάτων καὶ τῆς σχολικῆς ζωῆς, πὺν διδάσκεται, ἀρκειὰ χρόνια ἰώρα, σιὺς σπουδασίαι τῆς Σχολῆς μας. Ἡ μεθοδολογία αὐτὴ ὑπηρετεῖ τὸ σκοπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ τίς εἰδικὲς ἐπιδιώξει τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Σιτηρίζεται σιὰ δεδομένα τῆς σύγχρονης ἐξελικτικῆς ψυχολογίας καὶ κυρίως τῆς γενετικῆς ψυχολογίας τοῦ Ἰ. Πιαζέ. Χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιὰ ἐπίμονη φροντίδα νὰ ὑποκινεῖ σιὰ παιδιὰ τὴν ἐκτέλεση λογικὰ μεθοδευμένων πράξεων καὶ ἐρευνητικῶν προσπαθειῶν σιὰ πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα. Ἐπιδιώκει, τέλος, ν' ἀφυπνίζει τὴν αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν πορεία τῆς σκέψεως τῶν σιτὴν ἀνακάλυψη ἢ ἐπανανακάλυψη τῶν σχολικῶν γνώσεων.

Οἱ Διδάσκαλοι τῶν Προτύπων Σχολείων μας ἐνημερώθηκαν σ' αὐτὴ τὴ μεθοδολογία. Συζήτησαν τίς λεπτομέρειαι τῆς μεθόδου τὴν παιδαγωγική τους μόρφωση καὶ τὴν πείρα τους. Συνεργάστηκαν μετὰξὺ τους καὶ μαζί μας. Ἐδωσαν σιτὴ σχολικὴ τους τάξη τὴν πρακτικὴ τῆς ἔκφραση καὶ τὴν ἔκαμαν πλέον δικό τους ὄργανο, γιὰ νὰ διδάσκουν σ' ἕνα χῶρο μεθ' ἐξελικτικὴ παράδοση παιδείας.

Πολλοὶ σπουδασίαι τοῦ Ἰδρύματος καὶ Διδάσκαλοι τῶν σχολείων τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς ἔχουν ἐκφράσει ἀρκειτὲς φορὲς τὴν ἐπιθυμία νὰ ἔχουν σιτοιχεῖα ἀπὸ τίς ὑποδειγματικὲς διδασκαλίαι πὺν πραγματοποιοῦνται σιὰ Πρότυπα Σχολεῖα μας. Σ' αὐτὸ τὸ αἴτημα ἀνταποκρίνεται ἡ ἔκδοση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

Πιστεύεται, ὅτι μετὰ τὴν ἔκδοση αὐτὴ προσφέρεται ἕνα καλὸ βοήθημα σιὺς Σπουδασίαι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ σιὺς πρωτόπειρους Διδασκάλους.

Προσφέρεται ακόμη ένα δείγμα μιᾶς μελετημένης καὶ ἐκσυγχρονημένης σχολικῆς ἐργασίας γιὰ τοὺς ἔμπειρους Διδασκάλους. Ἐὰν τὸ θεωρήσουν ὡς ἕνα ἐρέθισμα, γιὰ νὰ δυναμώσουν τὸ ἰσχυρὸ πιά νῆμα τους μὲ τὴ Ζωσιμαία Ἀκαδημία ἢ κάποια ἄλλη Ἀκαδημία τους, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουν ἀποφοιτήσει μπροσιὰ ἀπὸ χρόνια. Νὰ θυμηθοῦν τὴ σπουδαστικὴ ζωὴ τους. Ν' ἀναβαπιοιοῦν σιτὴ νεότητά τους, γιὰ νὰ διαποτίσουν καὶ νὰ ζυμώσουν τὴ σοφὴ ἐμπειρία τους μὲ τὸν νεανικὸ παλμό, πὸν θ' ἀναβιώσει. Κι' ἄς εἶναι βέβαιοι, ὅτι τότε θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ δώσουν περισσότερα σιτὴν ἐθνικὴ μας παιδεία.

Γιὰ τὴν ἔκδοση αὐτὴ, ἀποφάσισαν οἱ Διδάσκαλοι τῶν Προτύπων Σχολείων καὶ ὁ ὑπογράφων νὰ συμπράξουν οἰκονομικὰ σιτὴν ἀντιμετώπιση τῶν σχετικῶν δαπανῶν. Θεωροῦν τὴν ἐνέργειά τους αὐτὴ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὡς μιὰ δυνατὴ νὰ ἐκφρασεῖ ἡ πνευματικὴ τους συνεργασία καὶ ὡς ἕνα δεδομένο, πὸν θὰ διασώζει ζωντανὴ πάντοτε τὴν ἀμοιβαία ἐκτίμηση καὶ ἀγάπη.

Ἀπὸ μιὰ ἄλλη σκοπιά, ἡ κοινὴ αὐτὴ προσπάθεια θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισεῖ καὶ ὡς ἕνα δείγμα συνεργατικῶν δραστηριοτήτων ἀπὸ ὁμάδες ἐκπαιδευτικῶν μὲ τοὺς προῖσιαμένους των ἢ χωρὶς αὐτοὺς, δείγμα πνευματικῶν δραστηριοτήτων, πὸν διασφαλίζουν τὴ διάρκεια σις μνημεις τῆς ζωῆς καὶ σιτοὺς ἀνθρώπινους δεσμούς. Ἴσως οἱ τέτοιες συμπράξεις νὰ εἶναι καὶ ἕνας καλὸς συντελεστὴς γιὰ τὴν πρόοδο σιὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα καὶ τὴ θεμελίωση τῆς ἀληθινῆς ἀνθρωπιᾶς σιὸν ἐπίγειο βίο μας.

Ἰωάννινα,

Φεβρουάριος 1978

ΚΩΝ. Ι. ΚΙΤΣΟΣ

Διευθυντὴς τῆς Ζωσ. Παιδαγ. Ἀκαδημίας

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Ι. ΕΣΩΣΧΟΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ι. Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: Τρία διδακτικά αξιώματα:

Α' Πατριδογνωσία: πώς ήταν, πώς είναι, πώς μπορεί να είναι στο μέλλον ή πατρίδα μας και η πατρίδα τῶν ἄλλων παιδιῶν.

Β' Συγκεντρωτική διδασκαλία: ἐνότητες ζωῆς σχετικές με τις ἀνάγκες (βιολογικές - πνευματικές) και με τὸ περιβάλλον (μέσα για τις ἀνάγκες).

Γ' Αὐτενέργεια: Ἐλεύθεροι διάλογοι, ἔρευνα ἐπὶ ἐποπτικῶν μέσων, ὁμαδικές ἐργασίες, ἀτομικές ἐργασίες.

ΤΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

1. Τάξεις Αη καὶ Βα: Ἐνιαία διδασκαλία: Παρατήρηση - σύνδεση σὲ τόπο, χρόνο, ἀνθρώπους - ἔκφραση, ἀφηρημένη, συγκεκριμένη. Ὀλική μέθοδος Αησ ἀναγνώσεως. Ἀριθμητική με εἰδικὸ ὕλικό. Τυπογραφεῖο (πρόχειρο με εἰδική πάστα ἢ με στοιχεῖα). Χειροτεχνικές ἐργασίες (νερομπογιές, ξύλα, χαρτόνι, σύρμα). Παιγνίδια, ἄσκηση - μῦθος, ἀπλά ὄργανα (στεφάνια, τόπια, κούνιες, τραμπάλες). Ἡ «ζωντανή γωνιά» (φυτά, ζῶα, ἐρπετὰ στὴ γωνιά τῆς αἴθουσας). Συλλογές φύλλων, φυτῶν, κλάδων, σπόρων, εἰκόνων, γραμματοσήμων (ταξινομήσεις των, συζητήσεις).

2. Τάξεις Γη, Δη, Εη, ΣΤη: α) Τὰ κυρίαρχα μαθήματα ἐβδομάδος (Κ.Μ.Ε.): 1η ἐβδομάδα: Θρησκευτικά, 2η ἐβδομάδα: Ἱστορία, 3η ἐβδομάδα: Γεωγραφία, 4η ἐβδομάδα: Φυσιογνωστικά καὶ 1/2 ἐβδομάδος: Ἐπαναλήψεις, συμπληρώσεις, συνθέσεις ὕλης.

β) 4-5 ἐνότητες τὸν χρόνο ἐπὶ θεμάτων τοῦ τόπου: οἰκονομικές πηγές, πολιτιστικά ἔργα, μνημεῖα, ἑορτές.

γ) Δύο ἐνότητες ὑγιεινῆς τοῦ ἀνθρώπου: στὸ σχολεῖο, στὸ σπίτι, στὸ χω-

ριό, στή συνοικία (τὸ φθινόπωρο, τὴν ἀνοιξη, διαφορετικὲς συνθήκες).

3. Διμηνιαῖο χειρόγραφο περιοδικό: Περιεχόμενό του οἱ ἐκθέσεις τῶν παιδιῶν, τὰ ἰχνογραφήματά τους, σταυρόλεξα, ποιήματα κλπ. Γράφεται σὲ 4-5 ἀντίτυπα γιὰ ἀνταλλαγὴ μὲ ἄλλα σχολεῖα (ἀνταποκρίτριες τάξεις).

4. Ἐφημερίδα τοῦ τοίχου: (Ἑβδομαδιαία): Σὲ χαρτόνι ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου χωρίζουμε στήλες: κύριο ἄρθρο, διήγημα, σημειώματα, κριτικὲς, ἰχνογραφήματα. Ἐπιτροπὴ μαθητῶν ἐκλέγει καὶ ἀναρτᾷ σὲ κάθε στήλη τὰ καλύτερα κείμενα τῶν μαθητῶν.

5. Τετράδια λαογραφικοῦ ὕλικου: Οἱ μαθητὲς συγκεντρώνουν λαϊκὰ δίστιχα, παροιμίες, τραγούδια, ἠθῆ, ἔθιμα κλπ. (συζητήσεις, σχόλια).

6. Πατριδογνωστικὲς μελέτες: Μὲ εἰδικὰ ἐρωτήματα ἐρευνοῦν τὴ στενότερη πατρίδα καὶ γράφουν μονογραφίες γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα τοῦ τόπου τους.

ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

1. Κοινὴ στὴν τάξη διδασκαλία: Ἐλεύθερος διάλογος, ἐποπτικὴ διήγηση, ἔρευνα ἐπὶ ἐποπτικῶν μέσων.

2. Ὀμαδικὲς ἐργασίες: α) Κατὰ τὴν ἔρευνα τοῦ νέου: καθορίζεται τὸ πρόβλημα καὶ διαιρεῖται σὲ μικρότερα θέματα. Διανομὴ αὐτῶν σὲ ομάδες 3-4 μαθητῶν. Διερεύνηση καὶ ἀνακοίνωση ὑπὸ τῶν ομάδων στὴν τάξη τῆς ἐρευνητικῆς ἐργασίας των. Ἐξαγωγή πορισμάτων μὲ συζήτηση καὶ καταγραφή των στὸν πίνακα καὶ στὰ δελτία. β) Κατὰ τὴν ἀσκηση ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου: Λύση προβλημάτων ἀπὸ ομάδες. Ὀμιλίες, διαλέξεις τῶν μαθητῶν. Κατασκευὴ χειροτεχνημάτων.

3. Ἀτομικευμένες ἐργασίες: Ἐτοιμάζουμε δελτία ἀτομικευμένων ἐργασιῶν γιὰ ὅλα τὰ μαθήματα ταξινομημένα κατὰ κεφάλαια ὕλης καὶ κατὰ δυσκολίες γιὰ τρεῖς κατηγορίες μαθητῶν: ἀδυνάτους, μέσους, προχωρημένους. Σὲ χαρτόνια (10,5 × 13,5 ἐκ. μ.) γράφονται ἀπλές, μετρίας δυσχερείας καὶ δύσκολες ἐρωτήσεις συνοδευόμενες μὲ σχετικὰ σκίτσα. Μετὰ τὴ διδασκαλία τῆς νέας γνώσεως στὴν τάξη, ἐπιδίδονται σὲ κάθε μαθητῆ, κατὰ τὴν κρίση τοῦ δασκάλου, δελτία ἀτομικῶν ἐργασιῶν ἀνάλογα μὲ τὴν κατηγορία, στὴν ὁποία ἀνήκει (τὸ παιδί δὲν γνωρίζει τὴν κατηγορία του). Ἔργασία ἀτομικὴ, ὑπεύθυνη, αὐτενεργός, ἐλέγχεται ἀπὸ τὸν δάσκαλο.

II. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ἡ τάξις ὡς κοινωνικὴ ὁμάδα: Ὅμαδες μαθητῶν γιὰ ὑπηρεσίες (καθαριότητος, σχολικοῦ κήπου, ἐκδρομῶν, ἀλληλοβοηθείας, ἐορτῶν, βιβλιοθήκης κλπ.). Ἀσκήσεις τῶν ἀδυνάτων, μέσων καὶ προχωρημένων μαθητῶν, τίς ἐλεύθερες ὥρες, μὲ δελτία ἀτομικῆς ἐργασίας, μὲ βοήθεια τοῦ δασκάλου ἢ μεγαλυτέρων μαθητῶν. Ἐρευνα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων τῶν μαθητῶν (τέστ κοινωνιομετρίας). Ἡ διαγωγή τῶν μαθητῶν μὲ ἀμοιβαῖο σεβασμό, μὲ αὐτονομία, μὲ αὐτοδιοίκηση (κανόνες ζωῆς ἀπὸ τοὺς μαθητῆς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ δασκάλου). Σχέσεις δασκάλου καὶ μαθητῶν (σχέσεις ἀρμονικοῦ παιδαγωγικοῦ ζεύγους).

2. Τὸ ὠραῖο διδακτηριακὸ περιβάλλον: ἐπισκευές, συντήρηση, καθαριότητα, εἰκόνες, συνθήματα, γλάστρες.

3. Γυμναστήριο καὶ χῶροι παιγνιδιῶν — σπόρ: παιγνίδια, ὄργανα σωματικῆς ἀγωγῆς.

4. Σχολικὸς κήπος — ζωοτροφεῖο: φυτὰ καὶ ζῶα τοῦ τόπου, ὑποδειγματικὴ καλλιέργεια.

5. Σχολικὲς ἐορτές: θρησκευτικὲς, ἐθνικὲς, λαϊκὲς, ἐποχιακὲς, ὀνομαστικὲς τῶν μαθητῶν. Ψυχαγωγία τακτικὴ: τὸ ἀπόγευμα παιδικῆς χαρᾶς κάθε ἐβδομάδα.

6. Ἐκδρομὲς καὶ περίπατοι: διδακτικὲς, ψυχαγωγικὲς, ἡμερήσιες, διήμερες, πατριδογνωστικοὶ περίπατοι. Πρόγραμμα, κοινὴ τροφή, κοινὴ ψυχαγωγία.

7. Σχολικὸ μουσεῖο: Ἀντικείμενα φυτολογίας, ζωολογίας, χημείας, ὀρυκτολογίας, ἱστορικῶν μνημείων, ἔργων λαϊκῆς τέχνης, χειροτεχνικῶν ἔργων τῶν μαθητῶν.

8. Παιδικὴ βιβλιοθήκη: ἐλεύθερα ἀναγνώσματα, περιοδικὰ, παιδικὲς ἐγκυκλοπαίδειες.

9. Μαθητικὰ συσσίτια, παιδικὲς κατασκευασιεῖς: ὑγιεινὴ καὶ ἐπαρκὴς τροφή, κοινωνικότητα, ἀρετὲς, ψυχαγωγία, χειροτεχνικὲς ἀσχολίες, χαρὰ στὴ φύση.

10. Σχολικὸ ραδιόφωνο, σχολικὸς κινηματογράφος, σχολικὴ τηλεόραση: γνώσεις, συμπλήρωση διδασκαλίας, κοινωνικότητα, φρονηματοπισμός.

11. Σχολικὸς συνεταιρισμὸς — καντίνα: κοινὴ οἰκονομία, συνεργασία, ἀσκηση στὴν οἰκονομικὴ ζωή.

III. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

1. Ἀτομικοὶ φάκελοι γιὰ ὅλους τοὺς μα-

θητές (στοιχεία επιδόσεως, παρατηρήσεις).

2. Ψυχογράφημα όρισμένων μαθητών (προβληματικών υπό και ύπέρ τó κανονικό).

3. Δελτίο άτομικότητας για κάθε μαθητή. Δίδεται στους γονείς κάθε έξάμηνο.

4. Μετρήσεις νοημοσύνης με ειδικά τέστ.

5. Καθορισμός ψυχολογικού τύπου ή χαρακτήρος του μαθητού: Παρεμπόδιση αποκλίσεως σε μονομερείς τύπους (κατά Γιούγκ, Κραϊτςμερ, Έυμανς - Βιέρσμα κλπ.).

6. Συγκέντρωση ψυχολογικών στοιχείων για τόν επαγγελματικό προσανατολισμό τών παιδιών.

7. Μέτρηση τής αποδοτικότητας του παιδιού στα μαθήματα με έρωτηματολόγια και προβλήματα. Συγκρίσεις τάξεων και σχολείων.

Β' ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

1. Έπίδραση τών μαθητών: Οί μαθητές μεταφέρουν στις οίκογένειές τους γνώσεις, συνήθειες, τρόπους έργασίας και σκέψεις από τó σχολείο.

2. Συνεργασία με τούς γονείς: α) Όμιλίες, συνεντεύξεις, επισκέψεις: Βοήθεια επί τής διαγωγής τών παιδιών και έφήβων. Βοήθεια επί τής συμβολής τών γονέων στην εκτέλεση τών μαθητικών καθηκόντων. Ένημέρωση επί τών προβλημάτων του επαγγελματικού προσανατολισμού (τó ακολουθητέο έπάγγελμα πρέπει ν' ανταποκρίνεται στις ψυχοσωματικές ικανότητες του Νέου, ό Νέος πρέπει να γνωρίζει τις άπαιτήσεις του επαγγέλματος, να έπιθυμεί τó ακολουθητέο έπάγγελμα, τó έπάγγελμα πρέπει να έχει οικονομική αξία).

3. Συνεργασία με τούς Νέους του τόπου: Όμιλίες επί κοινωνικών θεμάτων, περι ύγιεινής, άγωγής του πολίτου, καλλιέργειας τής γής. Έξορμήσεις με τούς Νέους: δενδροφυτεύσεις, άποξηράνσεις έλών, καθαριότητα, δρόμοι. Σπόρ - Ψυχαγωγία - Έκδρομές - Ίδρυση Λέσχης τών Νέων.

4. Έκθεση κατά τις έορτές του λαού: Έκθέτονται, με τήν πρωτοβουλία τών Σχολείων και τών Νέων, προϊόντα του τόπου, πίνακες με στατιστικά στοιχεία προϊόντων, έργα βιοτεχνίας και λαϊκής τέχνης, ιστορικά εύρήματα, χειροτεχνικά έργα μαθητών.

5. Συνεργασία με τήν κοινοτική αὐτοδιοί-

κηση : Κοινοτικό Συμβούλιο, Ἐκκλησιαστική Ἐπιτροπή, Συνεταιρισμοί, Ἀδελφότητες ξενητεμένων, Σωματεία, Εὐαγγή Ἰδρύματα.

6. Συνεργασία μετὸν Προσκοπισμό, τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὸν Ἑλληγνικὸ Ἐρυθρὸ Σταυρὸ Νεότητος : Συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν Νέων. Ἐκλογή ἀξίων στελεχῶν.

(Ἀπὸ τὶς παραδόσεις τοῦ μαθήματος τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς στὴν Παιδαγ. Ἀκαδημία)

ΕΝΙΑΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Ἐποδειγματικὴ ἐργασία: Βασιλικῆς Σάκκου—Δαθῶν

Τάξη Β' τοῦ Β' 6) θεσίου

6 καὶ 7 Νοεμβρίου 1975

ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : ΤΑ ΦΡΟΥΤΑ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

ΜΕΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ

Οἱ μαθητές, μετὰ τὴν πρωϊνὴ προσευχή, μπῆκαν στὴν τάξη, γιὰ νὰ κάνοῦν ἐκλογή τοῦ θέματος.

Ἀπ' τὴ γενικὴ ἐνότητα διδάχτηκαν: α) Τὸ σταφύλι (κλήμα, ἀμπέλι) καὶ β) μῆλα (μηλιά).

Ἡ δασκάλα ρώτησε τοὺς μαθητὲς γιὰ ποῖο φθινοπωρινὸ φρούτο θέλουσιν νὰ συζητήσουσιν.

Ἡ πλειοψηφία τῶν μαθητῶν ἐπιθυμεῖ γιὰ τὸ κάστανο (καστανιά).

Οἱ μαθητὲς ρώτησαν ποῦ νὰ βροῦν καστανιά νὰ τὴν παρατηρήσουσιν.

Ἡ δασκάλα εἶπε πῶς θὰ ἐπισκεφτοῦν τὴν αὐλὴ ἐνὸς σπιτιοῦ, ποῦ ἔχει καστανιά. (Οἱ μαθητὲς τῆς τάξεως μετὰ τὴ δασκάλα τους, τοὺς δευτεροετείς σπουδαστὲς, τὸν Διευθυντὴ τῆς Ἀκαδημίας κ. Κ. Κίτσο καὶ τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ τῆς πῆγαν μετὰ λεωφορεῖο στὴν αὐλὴ σπιτιοῦ, ποῦ εἶχε καστανιά).

Ι. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

1η ὨΡΑ: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Οἱ μαθητὲς πῆραν θέση γύρω ἀπὸ τὸ δένδρο, τὸ παρατήρησαν καὶ ἄρχισαν συζήτηση.

1. Πῶς τὸ ἀναγνώριζοῦμε :

Ἀπ' τὸν κορμό: Τὸ χρῶμα του, τὸ πάχος, τὸ ὕψος, τὸ σχῆμα.

Κλαδιά - φύλλα: Τὸ χρώμα τους, τὸ σχῆμα τους, ὁ μίσχος. Ὅμοιότητες καὶ διαφορὲς μὲ φύλλα ποὺ διδάχθηκαν (μηλιά, κλήματα).

Ρίζα: Ἀπ' τὴν ἀπορία πῶς στέκει ὀρθὸ αὐτὸ τὸ δένδρο ἐξετάστηκε ἡ ρίζα τοῦ φυτοῦ (μέγεθος, βάθος, ἄπλωμα).

2. Π ὦ ς ζ ε ἰ : Λειτουργίες τῆς ρίζας (ξεριζώθηκε μικρὴ καστανιά), τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν φύλλων (ἐπιδείχθηκε ἀπορρόφηση ὕγρου ἀπὸ στυπόχαρτο). Ἀντιπαραβολὴ καὶ σύγκριση μὲ λειτουργίες τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

3. Ἄ ν θ η : Ἀπλή περιγραφή τοῦ ἄνθους.

Χαρακτηριστικό: Φυλλοβόλο. Διάκριση ἀπὸ ἀειθαλὴ φυτά. Ὅμοιότητες καὶ διαφορὲς ἀπὸ ἄλλα δένδρα.

4. Π ο ὕ ζ ε ἰ καὶ γ ι α τ ῖ : Στὸν κήπο, στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια, στὰ δάση.

Περιποίηση τῆς καστανιάς: Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς καστανιάς κ. Οἰκονόμου ἔδωσε τὶς σχετικὲς πληροφορίες, ποὺ τοῦ ζητήθηκαν.

5. Π ὦ ς π ο λ λ α π λ α σ ι ἄ ζ ε τ α ἰ : Μὲ κάστανα καὶ μ' ἐμβολιασμὸ (ἡ δασκάλα ἔδειξε κλαδί ἐμβολιασμένο). Οἱ μαθητὲς μεταφύτεψαν τὴ μικρὴ ξεριζωμένη καστανιά σὲ μέρη τοῦ κήπου ποὺ ἔδειξε ὁ ἰδιοκτήτης.

Τὰ παιδιὰ πῆραν πεσμένα κάστανα ἀπ' τὴν καστανιά καὶ ὅλοι ἐπέστρεψαν στὸ σχολεῖο μὲ τὸ ἴδιο μεταφορικὸ μέσο.

Συζήτησαν καὶ ἔβγαλαν τὴν παρακάτω περίληψη, ποὺ τὴν ἔγραψαν στὸν πίνακα καὶ τὴ διάβασαν 2-3 φορές:

Ἡ καστανιά μας

1. Εἶναι ψηλὸ καὶ ὠραῖο δένδρο.

2. Ζεῖ μὲ οὐσίες, ποὺ παίρνει ἀπ' τὴ γῆ μὲ τὶς ρίζες της καὶ ἀπ' τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιο μὲ τὰ φύλλα της.

2η ΩΡΑ: ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ

Τὸ κάστανο

Ἡ δασκάλα ρώτησε τὰ παιδιὰ, τί ἔφεραν μαζί τους ἀπ' τὸ δένδρο ποὺ παρατήρησαν.

Οἱ μαθητὲς εἶπαν πῶς ἔφεραν κάστανα καὶ τὰ περιέγραψαν. Μέγεθος, χρώμα, σχῆμα.

Ἐ π ε ξ ε ρ γ α σ ῖ α :

Ἡ Δ. μοίρασε σ' ὅλους τοὺς μαθητὲς ἀπὸ ἓνα ἄβραστο κι ἓνα βρασμένο κάστανο.

1. Συζήτησαν γιὰ τὸ δάρος, ὀσμὴ καὶ ἀφή. Συγκρίνουν μὲ τὰ μῆλα, ποὺ ἔμαθαν.

2. Πώς έγινε: "Έγινε απ' τὸ ἄνθος (δείχνει εἰκόνα ἄνθους καὶ σκίτσο γονιμοποιήσεως καὶ ὠριμάνσεως).

Ἐσωτερικό: Ἄνοιξαν κάστανο. Παρατήρησαν τὴ φλούδα καὶ τὸ σπέρμα του. Συζήτησαν γιὰ τὴ λειτουργία καὶ τὴ χρησιμότητα καθενός.

Τὰ συστατικά του: Συγκρίνουν τὸ βρασμένο καὶ ἄβραστο κάστανο. Ἐφαγαν κάστανα. Ὠφέλειες.

Εἶδη κάστανων: Ἡ δασκάλα ἔδειξε διάφορα κάστανα, γτόπια, μαρόνια Βόλου, Κρητικά.

Συζήτησαν καὶ ἔβγαλαν τὴν παρακάτω περίληψη, ποὺ τὴν ἔγραψαν στὸν πίνακα καὶ τὴ διάβασαν 2 - 3 φορές:

Τὸ κάστανο

Εἶναι καρπὸς κλεισμένος σὲ ἀγκαθωτὴ θήκη, νόστιμος καὶ θρεπτικός. Γίνεται σιγὰ - σιγὰ απ' τ' ἄνθη τῆς καστανιαῆς.

3η ΩΡΑ: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

α) Σ' ἄλλους τόπους καὶ καιροὺς.

β) Ἄνθρωπους - Σύμπαν - Θεό.

γ) Ἱστορία - μῦθοι.

α) 1. Σὲ ποιά μέρη τῆς πατρίδος μας ζεῖ ἡ καστανια: Ζαγόρια - Καστανέα Κόνιτσας - Βασιλικὸ Πωγωνίου «Κάτω στὰ Τσαραπλανά, ποῦναι κάστανα πολλά». Βρίσκονται βορείως τῶν Ἰωαννίνων καὶ ψηλά. Ζεῖ σὲ ὄρεινές καὶ δροσερές πλαγιές. Ζεῖ ἀκόμα στὸ Πήλιο, τὴ Μακεδονία, Χαλκιδική, Πελοπόννησο, Εὐβοία, Νάξο, Κρήτη. (Γίνεται χρῆση τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτη τῆς Ἑλλάδας).

2. Στὶς ξένες χῶρες: Προκόβει στὴν Εὐρώπη. Στὴ Σικελία μιὰ καστανια ἔχει περιφέρεια 60 μέτρα. Στὴ Βόρεια Ἀφρική, στὶς Ἰνδίες, στὴν Κίνα, στὴν Ἰσπανία.

Στὰ παλιὰ χρόνια: Ἦταν σὲ ἄγρια κατάσταση καὶ σιγὰ - σιγὰ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν περιποίησή του τὴν ἐξευγένισε.

Παραδόσεις: Ψήσιμο κάστανων τὶς νύχτες τοῦ χειμῶνα. Τρῶνε ψημένα κάστανα καὶ πίνουν κρασί.

Παροιμία: Τὰ κάστανα θέλουνε κρασί
καὶ τὰ καρύδια μέλι.

Αἰνίγματα:

1. Μέσ' στὸ μάλλινο σακκάκι
τυλιγμένο μιὰ χαρὰ
μένει ὅλο τὸν καιρὸ του
ὥσπου γάρθει ἢ χειμωνιά.

2. Ἀπ' ἔξω ἀγκαθερὸ
παραμέσα μαλλιαρὸ
καὶ πιὸ μέσα τὸ σκληρὸ
ἔχει νόστιμο καρπό.

Τί φτιάχνουμε με τὰ κάστανα: Γλυκό (ἔδειξε κάστανο γλυκό) καὶ διάφορα φαγητά.

Τί ἄλλο μᾶς δίνει ἡ καστανιά: ξύλο, καστανόχωμα, ὁμορφιά, ἀπασχόληση (ξυλοκόποι, ὁ καστανάς). Στὴ φύση δίνει ὁμορφιά, ὀξυγόνο. Στὰ ζῶα δίνει τροφή, ὀξυγόνο.

Συμπέρασμα: Εἶναι χρήσιμο δένδρο. Μᾶς τὸ χάρισε ὁ Θεὸς καὶ φανερῶνει τὴν ἀγάπη του καὶ τὴ σοφία του.

γ) Ἐκφραση:

Διάλογος δύο μαθητῶν: Καστανιά - κάστανο. Μία μαθήτρια παριστάνει τὴν καστανιά. Κρατεῖ στὸ χέρι της κλαδὶ δέντρου καστανιάς. Ἐνας μαθητὴς συμβολίζει τὸ κάστανο. Κρατᾷ στὸ χέρι του κάστανο. Ἡ καστανιά διηγεῖται τὴν ἱστορία της καὶ τὸ κάστανο τὴ δική του.

Περίληψη: Ἡ καστανιά καὶ ὁ κόσμος. Προκόβει στὶς δροσερὲς πλαγιὲς ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια. Ἀγαπᾷ τὸ Πήλιο καὶ τὴν Κρήτη. Χρειάζεται πολὺ σ' ὄλο τὸν κόσμο (καρποί, ξύλο, ὁμορφιά).

Διανομὴ γράμματος τῆς καστανιάς πρὸς τοὺς μαθητὲς μὲ ἐρωτήσεις.

4η ΩΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ διδασκάλισσα διηγῆθηκε τὴν ἱστορία: Ὁ μικρὸς καστανάς.

Α' Π α ρ α τ ῆ ρ ῆ σ ῆ

Διήγηση τῆς ἱστορίας: Ὁ μικρὸς Μάνθος ἔρχεται ἀπὸ τὸ χωριὸ του στὴν πόλη γιὰ νὰ ἐργαστεῖ. Ἐκεῖ ἐργάζεται ὡς καστανάς καὶ σώζει ἓνα παιδί, τὸ Λάκη, τοῦ ὁποῦ ὁ πατέρας ἀναλαβαίνει τὴν προστασία τοῦ Μάνθου, πού μὲ τὴν προσπάθειά του γίνεται ἓνας μεγάλος ἐπιστήμονας.

Β' Ἐ π ε ξ ε ρ γ α σ ί α

1. Οἱ μαθητὲς διατύπωσαν ἐντυπώσεις, ἀπορίες, ἀποσαφηνίστηκαν δύσκολα σημεία.

Σειρὰ γεγονότων:

Ἐ π ι κ ε φ α λ ί δ α : Ὁ μικρὸς καστανάς.

1. Ὁ Μάνθος καὶ οἱ γονεῖς του.

2. Ἡ ἀρρώστια τοῦ πατέρα τοῦ Μάνθου.

3. Ὁ Μάνθος γλυτώνει τὸ Λάκη ἀπὸ αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα.

4. Οἱ γονεῖς τοῦ Λάκη προστατεύουν τὸ Μάνθο καὶ γίνεται ἐπιστήμονας.

Χαρακτηρισμὸς προσώπων καὶ πράξεων.

Κεντρικὴ ἰδέα (ἐξάγεται καὶ γράφεται).

Συμπεράσματα: Σὲ ποιούς νὰ μοιάσουμε ἐμεῖς. Περιέγραψαν νοερὰ εἰκό-νες ἀπὸ τὴν ἱστορία.

— Λέγε τί βλέπουν.

— Λένε τί βλέπουν μέ κλειστά τὰ μάτια.

Συμπλήρωση:

Λένε τί θὰ ζωγραφίσουν ἢ τί θὰ γράψουν.

Ἕνας μαθητής ἀναδιηγήθηκε τήν ἱστορία.

Ἐκφραση ἀφηρημένη.

5η ΩΡΑ: ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ὁ καστανάς (πεζὸ)

— Ἀφόρμηση.

— Ἀνάγνωση τοῦ κειμένου ἀπὸ τὴ δασκάλα.

Οἱ μαθητὲς παρακολούθησαν μέ κλειστά βιβλία.

— Ἀνάγνωση τοῦ κειμένου ἀπὸ τὴ δασκάλα, ἐνῶ οἱ μαθητὲς παρακο-
λουθοῦν μέ ἀνοιχτὰ τὰ βιβλία τους.

— Ἕνας μαθητής ἀπέδωσε τὸ νόημα ἀδρομερά. Οἱ ἄλλοι συμπλήρωσαν.

— Ἀκολούθησε σιωπηρὴ ἀνάγνωση ἀπὸ τοὺς μαθητὲς. Σημείωσαν ἄγνω-
στες λέξεις, νοήματα κλπ.

— Ἐξηγήθηκαν καὶ γράφηκαν οἱ ἄγνωστες λέξεις, τὰ νοήματα, οἱ ἀπο-
ρίες (ἔκαναν δικές τους προτάσεις μέ τὶς λέξεις αὐτές).

— Ἀποδόθηκε ἀπὸ ἓνα μαθητὴ λεπτομερῶς τὸ νόημα.

— Ἕνας ἄλλος διάβασε τὸ κείμενο φωναχτά.

— Ἡ δασκάλα ἀνάθεσε ἐργασίες γιὰ τὸ σπίτι (ἄσκηση στὴν ἀνάγνωση,
ἀντιγραφή, ὀρθογραφία).

Β η Η Μ Ε Ρ Α

1η ΩΡΑ: ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ, ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΝ ΠΡΟ-
ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΗΜΕΡΑ. (ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ - Ε-
ΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΟΥ ΣΤΕΛΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΣΤΑΝΙΑ)

Ἀνάγνωση: Συνέχεια τῆς ἐνότητας «ὁ καστανάς».

— Ἀνάγνωση τοῦ κειμένου ἀπ' τοὺς μαθητὲς.

— Ἀπόδοση τοῦ νοήματος.

— Μέ διαλογικὴ συζήτηση θγῆκαν οἱ ἐνότητες τοῦ κειμένου.

— Γράφηκαν σύντομες περιλήψεις τῶν ἐνοτήτων:

1. Τὰ παιδιὰ ἀκοῦν τὴ φωνὴ τοῦ κασταναῖ.

2. Συζητοῦν μέ τὴ δασκάλα τους γιὰ τὸν καστανά.

3. Ὁ Μπάρμπα Θύμιος πουλάει κάστανα στὰ παδιὰ καὶ τοὺς διαβάτες
γιὰ νὰ ζήσει.

Συζήτησαν για τὰ πρόσωπα καὶ τὶς πράξεις τους κι ἔκαναν ἀναλόγους χαρακτηρισμούς, πού γράφηκαν στὸν πίνακα:

(Μπάρμπα Θύμιος: Πονόφυχος, ἐργατικός, ἀγαπᾷ τὰ παιδάκια. Παιδιά: Εὐγενικά. Θανασάκης: Φιλότιμος).

Ἕνας μαθητῆς εἶπε περίληψη τοῦ μαθήματος πού γράφηκε κι αὐτὴ στὸν πίνακα.

Ἡ δασκάλα ρώτησε «τί θέλει νὰ μᾶς δείξει τὸ σημερινό μας μάθημα» κι ἔδωκε τὴν κεντρικὴ ἰδέα, πού γράφηκε στὸν πίνακα: «Ὁ καστανάς, ὁ Μπάρμπα Θύμιος, ἐργάζεται μὲ μεγάλο ἀγώνα καὶ εἶναι πονόφυχος ἄνθρωπος».

Στὴν ἐρώτηση: τί τοὺς ἔκανε πιὸ μεγάλη ἐντύπωση, διάβασαν τὰ ἀνάλογα κομμάτια ἀπ' τὸ κείμενο.

— Περιέγραψαν εἰκόνες, πού θὰ μπορούσαν νὰ ζωγραφίσουν.

— Ἕνας μαθητῆς ἐξήγησε τὴν εἰκόνα τοῦ βιβλίου.

— Δόθηκαν ἀτομικευμένες ἐργασίες γιὰ τὸ σπίτι ἀπὸ σχετικὲς ἐρωτήσεις πού εἶχε τὸ βιβλίο.

2η ΩΡΑ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Θέμα: Ὁρθογραφία τῶν λέξεων: ἄνθρωπος, γλύκισμα, ἀγώνας.

Παρατήρηση: Διαλέχθηκαν ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ κείμενο οἱ τρεῖς παραπάνω χτυπητὲς λέξεις, γιὰ νὰ μάθουν νὰ τὶς γράφουν σωστά.

Ἐπεξεργασία: 1. Ἀπ' τὴ δασκάλα γράφτηκε στὸν πίνακα ἡ λέξη « ἄ ν θ ρ ω π ο ς » καὶ προφέρθηκε ὀλόκληρη δυνατά.

2. Ὑστερα προφέρθηκε κατὰ συλλαβὲς πρῶτα ἀπ' τὴ δασκάλα καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλους μαζὶ τοὺς μαθητὲς μὲ τὸ φωνῆεν καὶ τὸν τόνο.

3. Προφέρθηκε ἡ λέξη κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπὸ ἕνα καὶ δεῦτερο καὶ τρίτο μαθητῆ.

4. Οἱ μαθητὲς πρόφεραν μὲ κλειστὰ τὰ μάτια νοερά τὴ λέξη κατὰ συλλαβὲς ὅπως παραπάνω.

5. Ἀνοιξαν τὰ μάτια καὶ βεβαιώθηκαν γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν ὅσων πρόφεραν. Ἐπανελάβαν τὴν παραπάνω ἄσκηση.

6. Ἐγραψαν οἱ μαθητὲς τὴ λέξη, χωρὶς νὰ τὴ βλέπουν.

7. Διόρθωσαν, κοιτάζοντας ἀπὸ τὸν πίνακα.

8 Ἐγραψαν γιὰ δευτέρη φορὰ τὴ λέξη, χωρὶς νὰ τὴ βλέπουν.

9. Οἱ ἴδιες, ἀκριβῶς, ἐνέργειες ἔγιναν καὶ γιὰ τὶς ἄλλες δυὸ λέξεις (γλύκισμα, ἀγώνας).

Ἐκφραση: 1. Ἐγραψαν κείμενο μὲ τὶς λέξεις αὐτὲς κι ἄλλες παρόμοιες. (Ἕνας μαθητῆς ἔγραφε στὸν πίνακα καὶ οἱ ἄλλοι στὰ τετράδιά τους).

Κείμενο: «Ὁ καστανὰς εἶναι ἄνθρωπος ἐργατικός, πουλάει τὰ κάστανα, πού εἶναι σάν γλύκισμα. Ἡ ἐργασία του εἶναι ἀγώνας».

2. Ἐγινε ἔλεγχος τῶν ἐργασιῶν ἀπὸ τῆ δασκάλα.

Ἡ ἴδια ὥρα συνεχίστηκε μὲ παιχνίδι στὴν τάξη.

Ἀφόρμηση: Ὁ καστανὰς κάνει ἀγώνα μὲ τὰ κάστανα γιὰ νὰ ζήσει.

Ἐμεῖς μπορούμε ν' ἀγωνιστοῦμε μὲ τὰ κάστανα παίζοντας.

Α' Παρατήρηση: Ἡ δασκάλα ἀπλὰ καὶ παραστατικὰ ἀνάλυσε καὶ ἐξήγησε τὴν ἐκτέλεση τοῦ παιχνιδιοῦ.

Β' Ἐπεξεργασία: Ἐνας μαθητῆς εἶπε πῶς θὰ παίξουν τὸ παιχνίδι. Τί θὰ κάνουν πρῶτα, τί δεύτερα.

Ἐπισήμανε τὰ δύσκολα σημεῖα καὶ τί πρέπει νὰ προσέξουν τὰ παιδιά.

Γ' Ἐκφραση: 1. Οἱ μαθητῆς σηκώθηκαν ὀρθιοὶ καὶ χωρίστηκαν σὲ δύο ομάδες.

2. Μπροστὰ στὴν κάθε ομάδα τοποθετήθηκε ἓνα πιάτο μὲ ἰσάριθμα κάστανα μὲ τοὺς μαθητῆς.

3. Πίσω ἀπὸ τὴν κάθε ομάδα τοποθετήθηκε ἓνα ἄδειο πιάτο.

4. Τὰ κάστανα θὰ τὰ πηγαιναν στὸ πίσω πιάτο.

5. Θὰ κέρδιζε ἡ ομάδα, πού πρώτη ἄδειασε τὸ ἐμπρὸς πιάτο καὶ θὰ γέμιζε τὸ πίσω πιάτο.

6. Ἐκτέλεσε τὸ παιχνίδι ἡ δασκάλα.

7. Ἐκτέλεσαν τὸ παιχνίδι δύο μαθητῆς.

8. Ἐγινε διόρθωση ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητῆς.

9. Ἐκτέλεσαν τὸ παιχνίδι καὶ δεύτερη καὶ τρίτη δυάδα μαθητῶν.

10. Ἐκτέλεσαν τὸ παιχνίδι ὅλοι οἱ μαθητῆς.

Ἐφαρμογή: Οἱ μαθητῆς ἀνακάλυψαν πῶς μπορεῖ νὰ παίξουν τὸ παιχνίδι αὐτὸ στὴ γυμναστική καὶ τίς ἐκδρομές, ὄχι μόνο μὲ κάστανα ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλα ἀντικείμενα (μπάλα κλπ.).

3η ΩΡΑ: ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Θέμα: Λύση προβλήματος τεσσάρων πράξεων ἀκεραίων ἀριθμῶν ἀπὸ 1—30.

Ἀφόρμηση: Ἀπὸ τὸν καστανὰ πού συχνὰ ἐπισκέπτεται τὸ σχολεῖο.

Πρόβλημα: Ὁ Γιαννάκης ἀγόρασε ἀπὸ τὸν καστανὰ 30 κάστανα. Στὸ διάλειμμα ἔφαγε τὰ 11 κάστανα. Εἶχε καὶ τρεῖς φίλους καὶ τοὺς ἔδωσε ἀπὸ 4 (τέσσερα). Πόσα τοῦ ἔμειναν;

Α' Μέροσ

1. Ἀναπαράσταση: Ἐνας μαθητῆς διάβασε τὸ πρόβλημα. Σηκώθηκαν

μαθητές και έκαναν αναπαράσταση του προβλήματος με κάστανα.

Ένας μαθητής έκανε τον καστανά.

Ξεχώρισε τὰ 11 που έφαγε στο διάλειμμα, έδωσε από 4 σέ άλλους 3 μαθητές που ήταν οί φίλοι του και μέτρησε φωναχτά πόσα του έμειναν.

2. Σκέψη: α' Γνωστά: Ένας μαθητής στον πίνακα έγραψε τὰ γνωστά:

— 30 κάστανα που αγόρασε ο Γιαννάκης.

— 11 κάστανα που έφαγε στο διάλειμμα.

— 3 φίλους που είχε ο Γιαννάκης.

— 4 κάστανα που έδωσε στον καθένα φίλο του.

β' Άγνωστα: Με τή συνεργασία και τών άλλων μαθητών βρέθηκαν τὰ άγνωστα του προβλήματος και γράφηκαν από το μαθητή στον πίνακα.

— Πόσα κάστανα του έμειναν, αφού έφαγε τὰ 11;

— Πόσα κάστανα έδωσε στους τρεις φίλους;

— Πόσα του έμειναν στο τέλος;

γ' Πράξεις: Σημειώθηκαν στον πίνακα οί πράξεις από το μαθητή με τή συνεργασία όλων τών συμμαθητών του.

1. Άφαίρεση: $30 - 11 =$

2. Πολ/σμός: $3 \times 4 =$

3. Άφαίρεση: $(30 - 11) - (3 \times 4) =$

δ' Λύση:

1. $30 - 11 = 19$

2. $3 \times 4 = 12$

3. $19 - 12 = 7$

Οί πράξεις εκτελέστηκαν οριζόντια, γιατί οί μαθητές δέν έμαθαν ακόμη να κάνουν κάθετα τις πράξεις.

ε' Άπάντηση: Του Γιαννάκη του έμειναν 7 κάστανα.

Β' Μ έ ρ ο ς

Άλλος τρόπος λύσεως του προβλήματος

Ένας μαθητής πρότεινε άλλο τρόπο λύσεως του προβλήματος.

Πράξεις: 1. Πολ/σμός: $3 \times 4 =$

2. Πρόσθεση: $(3 \times 4) + 11 =$

3. Άφαίρεση: $30 - (3 \times 4) + 11 =$

Γ' Μ έ ρ ο ς

Οί μαθητές διατύπωσαν το αντίστροφο πρόβλημα με βάση το πρόβλημα που υπάρχει στον πίνακα.

Πρόβλημα: Ο Γιαννάκης αγόρασε από τον καστανά μερικά κάστανα. Στο διάλειμμα έφαγε τὰ 11 κάστανα. Είχε και τρεις φίλους κι έδωσε στον

καθένα από 4 κάστανα. Τοῦ ἔμειναν καὶ 7 κάστανα. Πόσα κάστανα ἀγόρασε ὁ Γιαννάκης;

Λύθηκε τὸ πρόβλημα ἀπὸ τοὺς μαθητές.

1.— Ἄγνωστα: 1) Πόσα κάστανα ἔδωσε στοὺς φίλους του. 2) Πόσα ἀγόρασε ὄλα - ὄλα;

2.— Πράξεις: 1) Πολ/σμός: $3 \times 4 =$

2) Πρόσθεση: $(3 \times 4) + 11 + 17 =$

3.— Λύση: 1) $3 \times 4 = 12$ κάστανα ἔδωσε στοὺς φίλους

2) $12 + 11 + 7 = 30$ κάστανα ἀγόρασε.

4.— Ἀπάντηση: Ἀγόρασε 30 κάστανα.

Ἐνας μαθητὴς διάβασε ἀπὸ τὸ τετράδιό του ὄλες τὶς ἐνέργειες ποὺ ἔγιναν. Μοιράστηκαν ἀπὸ τὴ δασκάλα στοὺς μαθητὲς προβλήματα τριῶν κατηγοριῶν (ἀτομικευμένες ἐργασίες) γιὰ τὸ σπίτι.

4η ΩΡΑ: ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Θέμα: Κατασκευάζομε κάστανα μὲ πλαστιλίγη.

1.— Ἀφόρμηση.

Α' Παρατήρηση: Οἱ μαθητὲς παρατήρησαν τὸ κάστανο (μέγεθος, χρῶμα, σχῆμα).

Β' Ἐπεξεργασία: 1) Μὲ τὴ βοήθεια τῆς δασκάλας οἱ μαθητὲς βρῆκαν τὰ μέρη καὶ τὶς ἀναλογίες τοῦ κάστανου καὶ ἔκαναν συγκρίσεις.

2) Στὴ συνέχεια οἱ μαθητὲς βρῆκαν ὅτι μποροῦν νὰ κάνουν κάστανο κι ἐκεῖνοι μὲ πλαστιλίγη.

3) Ἔτσι συζήτησαν γιὰ τὸν τρόπο τῆς κατασκευῆς του.

4) Ἡ δασκάλα τοὺς ἔδειξε τὸν τρόπο καὶ κατασκεύασε ἓνα κάστανο μὲ πλαστιλίγη.

Γ' Ἐκφραση:

1) Οἱ μαθητὲς κατασκεύασαν κάστανα μὲ πλαστιλίγη.

2) Ἡ δασκάλα τὰ βοήθησε γιὰ νὰ τὰ διευκολύνει στὴν ἀποφυγὴ σφαλμάτων.

3) Οἱ μαθητὲς κατασκεύασαν πολὺ σωστὰ τὸ ἀντικείμενο.

4) Ἡ δασκάλα διάλεξε τὰ καλύτερα ποὺ τὰ τοποθέτησε σὲ καλάθια καὶ ἐπαίνεσε τοὺς μαθητὲς.

5η ΩΡΑ

Θέμα: Ἀνακεφαλαίωση τῆς ἐνότητας.

1) Ἐγινε σύντομη ἐπανάληψη ὄλης τῆς ἐνότητας.

2) Τὰ παιδιὰ διατύπωσαν τὶς ἐντυπώσεις τους ἀπὸ τὴν ἐνότητα.

3) Διάβασαν περιλήψεις και διδάγματα, που έβγαλαν κατά την επεξεργασία της ένότητας.

4) Έγινε στρωμάτωση κάστανων. Σε κουτί ξύλινο, γεμάτο με άμμο, που είχε ετοιμάσει η δασκάλα, οί μικροί μαθητές της Β' τάξεως, μόνοι τους, γεμάτοι από χαρά στρωμάτωσαν κάστανα, εκδηλώνοντας τή επιθυμία νά παρακολουθήσουν τò φύτρωμά τους, στήν αίθουσά τους.

Σημείωση: Πραγματικά, οί μαθητές παρακολούθησαν στήν αίθουσά τους τò φύτρωμα τῶν κάστανων και μεταφύτεψαν μικρή καστανιαά στήν αύλή του σχολείου τους.

ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

**(Όλική μέθοδος — Συνολική ανάγνωση κειμένου —
Α' φάση)**

Υποδειγματική διδασκαλία: Εὐανθίας Κραμβῆ

Τάξη Α' του Α' 6/θεσίου

11 Ὀκτωβρίου 1976

**Θ Ε Μ Α : ΤΑ ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΦΡΟΥΤΑ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ)
Η ΜΗΛΙΑ — ΤΑ ΜΗΛΑ (ΜΕΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ)**

1η ΩΡΑ

1. Σύντομη ανακεφαλαίωση για όσα είπαμε τήν προηγούμενη μέρα.
2. Ανακοινώνουν οί μαθητές φράσεις, που είπαμε τήν προηγούμενη ή-μέρα και τίς γράφομε στόν πίνακα:
 - α) Μᾶς ἄρέσουν τὰ μῆλα.
 - β) Φάγαμε γλυκά μῆλα.
 - γ) Φάγαμε κόκκινα μῆλα.
3. Γίνεται ή έκλογή τῆς φράσεως με απόφαση τῆς πλειοψηφίας τῶν μαθητῶν, ή όποία προτίμησε τή φράση: «Φάγαμε γλυκά μῆλα».
4. Ζωγραφίζω στόν πίνακα τὰ μῆλα και γράφω ἀπό κάτω τήν πρόταση:
Φ ἄ γ α μ ε γ λ υ κ ἄ μ ῆ λ α.
5. Εαναγράφω τήν πρόταση και οί μαθητές παρακολουθοῦν τò χέρι μου, για νά μάθουν νά γράφουν σωστά.
6. Διαβάζω ύποδειγματικά τήν πρόταση και με φυσικό τόνο, 2 - 3 φορές.
7. Διαβάζουν όμαδικά οί μαθητές, ἔπειτα άτομικά και πάλι όμαδικά. Τή λένε και με κλειστά μάτια.
8. Γράφουν στόν ἄερα και στο θρανίο με κλειστά μάτια τήν πρόταση.

9. Γράφω τήν πρόταση πιό κάτω στόν πίνακα, γιά νά τήν φτάνουν ὅλοι οἱ μαθητές.

10. Περνάνε τήν πρόταση ἀπό πάνω μέ χρωματιστή κιμωλία.

11. Τήν ξαναγράφει ἕνας μαθητής ἀπό κάτω.

12. Ἕνας ἄλλος μαθητής ζωγραφίζει στόν πίνακα τὰ μήλα.

Συζητοῦμε γιά τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα τῶν μήλων.

13. Δείχνω εἰκόνα μέ τὰ μήλα, πού ἔχω ζωγραφίσει.

Κάτω ἀπό τή ζωγραφιά, γράφω τήν πρόταση σέ μεγάλη ταινία (μέ μαρκαδόρο).

14. Οἱ ἄλλοι μαθητές, ἕως ὅτου νά τελειώσουν οἱ προηγούμενοι ἀπό τὸν πίνακα, γράφουν μία φορά τήν πρόταση στό πρόχειρο τετράδιό τους καί ἀπό κάτω ζωγραφίζουν μήλα.

Ἄν τοὺς παίρνει ὁ χρόνος, γράφουν σέ μισή σελίδα πολλές φορές τή φράση αὐτή.

Ἐνῶ οἱ μαθητές γράφουν στό πρόχειρο καί ζωγραφίζουν, ἐγὼ τυπώνω στό πρόχειρο τυπογραφεῖο 70 κάρτες, δύο γιά κάθε μαθητὴ μέ τή νέα πρόταση:

Φάγαμε γλυκὰ μήλα

15. Γράφω τή μεγάλη ταινία γιά τὸ φανελλοπίνακα (κομμάτι τσόχας σέ ξύλινο πλαίσιο) καί γιά τή ζωγραφιά.

16. Ὄταν τελειώσω, περνῶ καί προσέχω τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν καί διορθώνω τὰ σφάλματα.

Ἄν κάποιος μαθητὴς δὲν μπορεῖ νά γράψει σωστὰ τήν πρόταση, τή γράφω ἐγὼ μία φορά στό τετράδιό του.

Δίνω διάφορες συμβουλές στοὺς μαθητές κατὰ τήν ὥρα τῆς γραφῆς.

Βάζω βαθμὸ σέ ὅσους τελείωσαν καί ἐπιδεικνύω τὰ καλύτερα τετράδια γιά ἐπιβράβευση τῆς προσπάθειας καί ἄμιλλα.

17. Παρουσιάζω τή φράση σέ μεγάλη ταινία καί τή βάζω στόν πίνακα.

18. Διαβάζουν πολλές φορές οἱ μαθητές τήν πρόταση.

19. Δίνω ἀπό δύο κάρτες σέ κάθε μαθητὴ μέ τή νέα πρόταση. Διαβάζουν ξεχωριστὰ ὁ καθένας, γιά νά ἐξοικειωθοῦν μ' αὐτή.

20. Κατασκευάζουν τήν πρόταση μέ πλαστιλίνη στό θρανίο τους.

2η ΩΡΑ

α) Ἀναγνωστικὰ παιγνίδια — ἐμπέδωση.

1. Ζητῶ νά διαβάσουν μερικοὶ μαθητές τή νέα πρόταση ἀπό τήν κάρτα καί ὕστερα ἀπό τή μεγάλη ταινία. Βάζουν καί τή νέα κάρτα στό φάκελό τους.

2. Ἕνας μαθητὴς δείχνει μιὰ κάρτα καί διαβάζουν ὀμαδικὰ ὅλοι οἱ μαθητές. Βγαίνει ἔπειτα μπροστὰ στὰ παιδιὰ μέ τὸ φάκελό του. Δείχνει μία - μία κάρτα καί οἱ μαθητές τή διαβάζουν. Δείχνει καί τή νέα κάρτα.

Ἔτσι διαβάζουν ὅλες τὶς κάρτες, πὺ διδάχτηκαν.

3. Γράφω στὸν πίνακα μερικὲς προτάσεις ἀπὸ τὶς προηγούμενες καὶ τὶς διαβάζουν.

4. Γράφω καὶ τὴ νέα πρόταση καὶ τὴ διαβάζουν.

5. Διαβάζουν ὅλοι οἱ μαθητὲς μὲ τὴ σειρά ὅλες τὶς προηγούμενες κάρτες ἀπὸ τὸ φάκελό τους, καθὼς καὶ τὴ νέα πρόταση.

6. Σηκώνω ἓνα μαθητὴ, διαβάζει μία κάρτα καὶ τὴ βρίσκει στὸ φάκελό του.

Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ οἱ ἄλλοι μαθητὲς.

7. Σηκώνω ἀτομικὰ τοὺς μαθητὲς νὰ διαβάσουν προτασοῦλα ἀφοῦ τῆς ἀλλάξω θέση στὸ φανελλοπίνακα.

(Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀλλάξω τὶς προτάσεις στὸ φανελλοπίνακα. Βάζω καὶ τὴ νέα πρόταση).

8. Δείχνω μία πρόταση ἀπὸ τὸ φανελλοπίνακα.

Κάθε μαθητὴς τὴ διαβάζει μὲ τὸ νοῦ του, ἀναζητεῖ στὸ φάκελό του τὴν ἀντίστοιχη κάρτα καὶ τὴ διαβάζει μεγαλόφωνα.

9. Δείχνω τὴ νέα πρόταση καὶ οἱ μαθητὲς τὴ βρίσκουν στὸ φάκελό τους καὶ τὴ διαβάζουν.

10. Ἐνας μαθητὴς δείχνει μία πρόταση στὸ φανελλοπίνακα. Τὴ διαβάζουν ὅλοι ψιθυριστὰ καὶ τὴ βρίσκουν στὸ φάκελό τους.

Δείχνω καὶ τὴ νέα πρόταση.

11. Δείχνω μία πρόταση προηγούμενη ἀπὸ τὸ φανελλοπίνακα. Τὴ διαβάζουν. Τὴ γράφω στὸν πίνακα καὶ λέω στὰ παιδιά νὰ τὴν προσέξουν πάρα πολὺ καλὰ πῶς γράφεται. Σβήνω τὴν πρόταση καὶ ζητῶ ἀπὸ τὰ παιδιά νὰ μοῦ τὴ γράψουν στὸ τετράδιό τους.

Ἀφαιρῶ τὴ φράση ἀπὸ παντοῦ.

Ὅσοι μαθητὲς γράφουν τὴν πρόταση μὲ τὴν πρώτη φορά χωρὶς λάθος, βάζουν ἓνα κυδάκι στὸ ὄνομά τους σὲ ὀνομαστικὴ κατάσταση ἀναρτημένη μόνιμα στὸν πίνακα (γιὰ ἐπιθράβευση).

Ἐπειδὴ δὲν τὴ γράφουν σωστὰ ὅλοι οἱ μαθητὲς, τὴν ξαναγράφω στὸν πίνακα, γιὰ νὰ τὴ θυμηθοῦν.

Ἔτσι κατορθώνουν νὰ τὴ γράψουν καὶ τ' ἄλλα παιδιά.

Γράφω καὶ τὴ νέα πρόταση καὶ γίνεται καὶ γι' αὐτὴ τὸ ἴδιο.

12. Σηκώνω πολλοὺς μαθητὲς μαζί μὲ τὸ φάκελό τους.

Ο καθένας παίρνει μία πρόταση από το δικό μου φάκελο και:

- α) τή διαβάζει,
- β) δείχνει τήν πρόταση στο φανελλοπίνακα και τις εικόνες στον τοίχο,
- γ) τή βρίσκει μέσα στο φάκελό του.

13. Δείχνω όλες τις ζωγραφιές χωρίς τις ταινίες.

Ζητώ να τοποθετήσουν τις ανάλογες προτάσεις.

Τοῦτο γίνεται και αντίθετα.

14. Δείχνω ζωγραφιές και ζητώ να μου πουν τί φανερώνουν. Δίπλα βάζουν τήν ανάλογη καρτέλα.

β) Μ ε λ έ τ η τ ο ὐ κ ε ι μ έ ν ο υ .

1. Γράφω τήν πρόταση στον πίνακα και ζητώ να τή χωρίσουν σε λογικά μέρη π.χ.

Φάγαμε	γλυκά μήλα
γλυκά μήλα	Φάγαμε

Κόβουν τήν καρτέλα τους κατ' αυτόν τον τρόπο.

Δείχνουν τὰ μέρη.

Γράφουν τις προτάσεις, ἔτσι με τις καρτέλες.

Ἔτσι γράφονται και στο τετράδιο.

Γίνεται αντικατάσταση λέξεων με άλλες γνωστές π.χ.

Φάγαμε	γλυκά	σταφύλια
Φάγαμε	νόστιμα	μήλα

2. Χρησιμοποιούμε τις νέες λέξεις για τήν κατασκευή νέου κειμένου.

Γράφω στον πίνακα και οι μαθητές διαβάζουν.

Ἀγαπῶ τὰ μήλα.

Τὰ μήλα εἶναι γλυκά.

Ἔχω πολλά μήλα.

Ἔχω γλυκά μήλα.

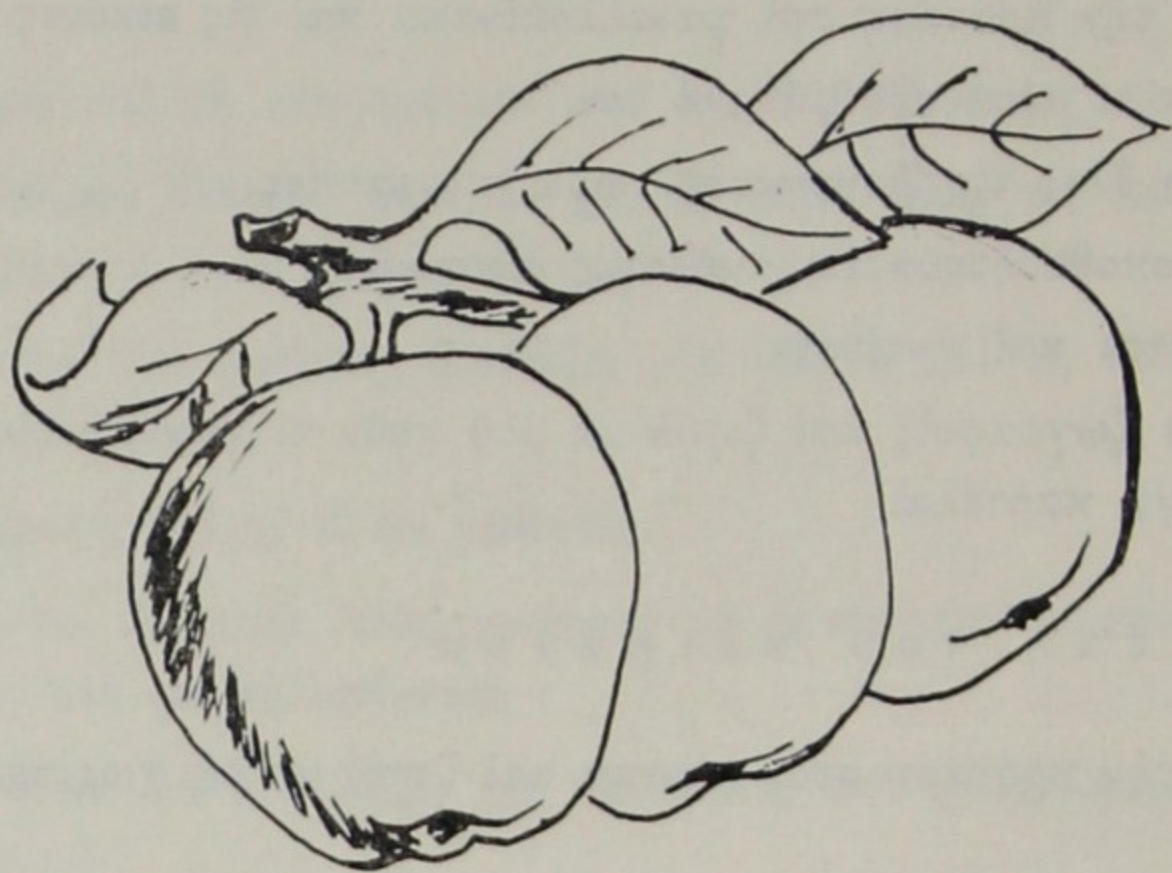
Στὸ σχολεῖο φάγαμε γλυκά μήλα.

3. Κατασκευάζουν μήλα με πλαστιλίγη.

4. Μοιράζω ασκήσεις με τις γνωστές προτάσεις, ανάμεσα στις οποίες είναι και ἡ νέα πρόταση με τή σχετική ζωγραφιά τῆς κάθε μιᾶς ἀριστερά. Στις προτάσεις λείπουν λέξεις, πού καλοῦνται να συμπληρώσουν τὰ παιδιά. (Σχημα 2).

5. Διαβάζω και ἐξηγῶ πῶς θὰ ἐργαστοῦν.

6. Τοὺς δίνω τὴν εἰκόνα μὲ τὴ νέα φράση καὶ τὴ βάζουν στὸ γτοσιέ.
(Σχῆμα 1).

Φάγαμε γλυκά μῆλα

-Σχῆμα 1-

7. Ρωτῶ: Τί μάθαμε σήμερα παιδιά;
Ποιά πρόταση;

Ἀπαντοῦν: Φάγαμε γλυκά μῆλα.

Βρίσκουν τὴν καρτέλα στὸ φάκελό τους καὶ τὴ δείχνουν.

Τέλος, δίνω στὰ παιδιά ἄλλη ἄσκηση νὰ συμπληρώσουν τὶς γνωστὲς προτάσεις καὶ τὴ νέα πρόταση ἀνάμεσα μὲ τὴ βοήθεια μόνο τῶν εἰκόνων. (Σχῆμα 3).

Σημείωση: Ἡ παραπάνω πορεία ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο ἕως τὸ τέλος Νοεμβρίου καὶ καλύπτει τὴν πρώτη φάση ἐργασίας κατὰ τὴν ὀλικὴ μέθοδο (συνολικὴ ἀνάγνωση κειμένων).

Θὰ διδαχθοῦν ἔτσι 20—25 παρόμοιες φράσεις παρμένες ἀπὸ τὶς ἐνότητες τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας.

Θὰ ἀκολουθήσει ἡ δεύτερη φάση ἐργασίας: ἡ αὐθόρμητη ἀνάλυση ἀπὸ τὰ παιδιά τῶν φράσεων σὲ λέξεις, σὲ συλλαβὲς καὶ σὲ γράμματα (Δεκέμβριος, Ἰανουάριος). Ἐπειτα ἔρχεται ἡ τρίτη φάση ἐργασίας: ἡ κατευθυνόμενη ἀνάλυση (Φεβρουάριος — Μάρτιος). Γιὰ τὴ φάση αὕτη καταχωρίζομε στὴ συνέχεια ἄλλη ὑποδειγματικὴ διδασκαλία. Κατόπιν ἀκολουθεῖ ἡ τέταρτη φάση: ἡ τελειοποίηση τῆς ἀναγνώσεως, κατὰ τὴν ὁποία τὰ παιδιά ἀσκοῦνται στὴν ἀνάγνωση διαφόρων κειμένων ἀπὸ τὴν ἐνιαία διδασκαλία, ἀπὸ παιδικὰ βιβλία κλπ.